

10 ознак, як розпізнати шахрайські інвестиції

10 ознак, як розпізнати шахрайські інвестиції

Наведено НКЦПФР акторе анонша перелік сумнівних інвестиційних проєктів, додавши до нього вісім нових назв. Список ведеться з 2020 року, коли до нього потрапили перші учасники – Український народний банк та Центр бізнес-проектів. І хоча відтоді сумнівним регулятор називав уже 392 «бізнес-проекти» (повний перелік: тут), більшість із них досі продажує залучати кошти, а їхні сайти доступні, зазначає видання Mind.

Самі члени НКЦПФР зазначають, що список є інформативним і не пов'язаний із безпосереднім накладанням санкцій на фігурантів або заборону їхньої діяльності. Значна частина цих компаній не тільки не мають ліцензій (тобто виходить за сферу прямого контролю регулятора), а й узагалі не зареєстровані як юридичні особи. І, навіть якщо вдасться знайти контакт блокуванні сайту, сумнівні проєкти перероджуються з новими назвами, доменими іменами або просто переходять у телеграм-канали.

Оже, відсутність того чи іншого імені у списку сумнівних жодним чином не може гарантувати його надійності. Потенційний інвестор має покладатися передусім на критичне мислення та здатність ідентифікувати скам (від англ. scam – шахрайство, афера, обман). Для цього знадобиться не лише інтуїція – можна спиратися на цілком осяжні критерії сумнівності, що їх використовує НКЦПФР.

У виданні Mind дослідили 10 ознак, які бере до уваги регулятор, і доповнив їх роз'ясненнями та власними оцінками. Як вказано на сайті комісії, «наявність хоча б кількох ознак уже повинна стати для інвестора причиною більш присильово поєстивитися до аналізу рекламних об'єкційнок та більш обережно підійти до інвестування своїх грошей».

На виході, отримуюче чек-лист, за яким будь-хто може відранкувати проєкт та ухвалити максимально зважене рішення. А разом потрапуватися в раціональному підході до інвестування.

Ознака 1. Великий відсоток гарантованої дохідності

Запитання для перевірки: «Чиому з мною діляться цієї дохідністю?»

Цей пункт є найважливішим, і на ньому варто зупинитися детально. Уникнемо поки що розмов про ризики й достовірність тих чи інших об'єкційнок. Найперше – це розуміння самої природи фінансового ринку.

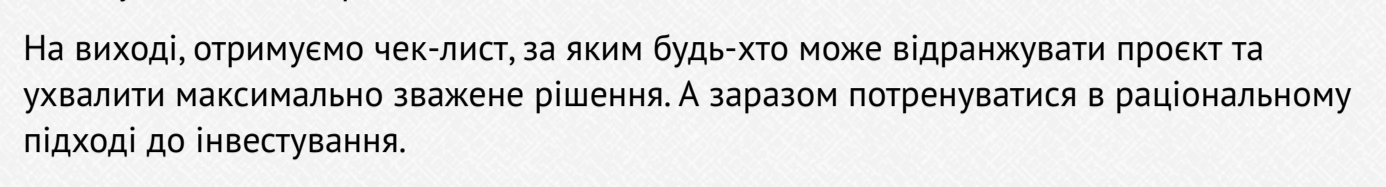
За нормальних умов ринки тяжіють до збалансованості. Якщо десь ціна нижча, покупці дізнаються про неї та, створивши додатковий попит, швидко нівелюють цю диспропорцію. На фінансових ринках, де ліквідність є максимальною, нерівномірність і попитів не тримається занадто довго. Гроші перетікають від одного інвестменту до іншого легко та в обидва напроти. Так само і з угазою інвесторів – побачивши десь перспективу, крашу за середню по ринку, вони нарощують частку капіталу в ній.

Існує й окремий клас діяльності на фінансових ринках – арбітраж. Люди та компанії, що займаються цим, вкладають ресурси у швидкісний зв'язок, доступ до інформації, обчислювальні потужності – і все це для того, щоб встигнути укласти угоду на долі секунди раніше за конкурента. Щось схоже відбувається з так званою грою на фондах – допоки відомості про важливе рішення ФРС ділять до читача стрічки новин, мільярди угоди вже встигли здійснитися. Фінансові ринки – це суперконкурентне середовище з високими бар'єрами входу до галузі.

Отже, слушним буде запитання: яка вірогідність того, що, портаючи телеграм-канали чи стрічку фейсбуку, ми отримаємо реклани від кожного клієнта, який до нас дійшов до «свого життя»? Це має такий вигляд: левна компанія, що вміє (припустимо, це правда) евеменно випереджати ринки, виграючи шалену конкуренцію за кожний відсоток дохідності, вирішила поділитися цим знанням? Якою може бути її мотивація звернутися до сторонніх людей і віддати їм частку дохідності?

Звертаєтся за зовнішніми ресурсами є нормальною практикою, коли пропонується дохідність є звичайною, а не завищеною. Це, власне, і є ринок – компанія залучає фінансування за ціною, нижчою, ніж очікуваний прибуток. Орієнтиром для розуміння «норми» є найбільші фінансові ринки – банківський та облігаційний. Якщо компанія пропонує надто високу дохідність, ніж поточні ставки на цих ринках, має виникати сумнів – а чи є тут бізнес, і чи збирається компанія дійсно виплачувати обіцяне?

Лазіака. Скам-проєкти можуть запропонувати альтернативні пояснення, що виходять за рамки звичайної бізнес-логіки. Від об'єкційнок змінити світ на краше до стратегії «більшого дурня» (завжди знайдеться дурень, що купити потім дорожче). Джастін Сан, презентуючи нову криптовалюту з обіцянками 20% річних, взагалі не заморочувався: «Немає жодного секрету – у нас багато грошей. Тому пригнітити запитувати, звідки береться дохідність».

Важливо будь-які подібні нетрадиційні мотивації конвертувати в реальну логіку бізнесу – яким чином інвесторект має заробляти, і чи не гроші інвесторів є дійсним джерелом прибутку.

Ознака 2 і 3. Агресивний маркетинг і настійлива пропозиція залучати друзів

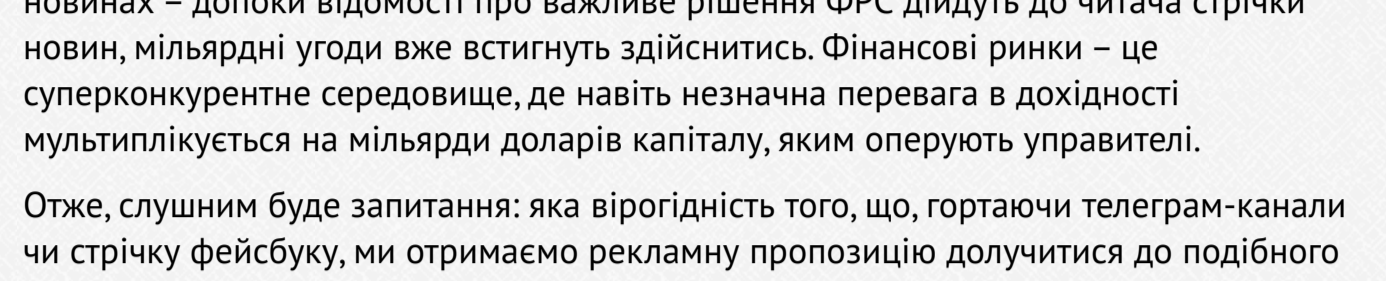
Запитання для перевірки: «Чому великі гроші несподівано перестали любити тишу?»

Цей пункт прямо впливає з допитливості. Той, хто може заробляти на фінансових ринках, наврадь чи активно ділитиметься цим знанням на широкій загал.

Залучення роздрібною інвестора / клієнта є складною та не надто дешевою справою: діяльність каналу продажів і підтримки є фактично окремим бізнесом. Інша проблема – малі суми, які отримаво реклани від кожного клієнта. Сумнознісні відеоролики продажів, де і нібито «гарячі» клієнти не хочуть розмовляти – з чим знайомих кожен, хто пробував працювати у сфері продажів.

Успішному бізнесу (а саме таким намагається себе показати типовий скам-проєкт) завжди простіше та дешевше отримати комплексне фінансування від банку чи небанківської фінансової організації. Якщо ж йому відмовлено в такому ресурсі, це може пояснити настійливість у реклани.

Взагалі-то це інвестор має би прагнути долучитися до успішного бізнесу, а не будувати, коли його намагається заманити. За прикладами ходити далеко не будемо. Найуспішніший в історії інвестиційний фонд Medallion від компанії Renaissance Technologies є закритим для зовнішніх інвесторів із 2005 року. Середня річна дохідність цього фонду перевищує 60%, а стати учасником Medallion Fund неможливо навіть через викупу частки іншого учасника.

Source: DFA, Gregory Zuckerman (ODollarsAndData.com)
Note: Assumes the Medallion Fund charges a 40% annual management fee and a 0% annual performance fee. Management fees are assessed on the beginning year balance and charged at year end.

Лазіака. Скам-проєкти можуть вдаватися до творчих пояснень, чому їм знадобилася саме гроші рядового українця. Та якими б ці пояснення не були, логіка знадобилася на нашому боці: стабільний прибутковий бізнес-проєкт може отримати гроші простішими (читай – дешевшими) шляхами. Про що казати, коли навіть звичайний клієнт брокера має доступ до кредитного плеча для торгових операцій? А от інвестуру з реклани доведеться «бігати» соцмережами та шукати ресурси.

Ознака 4. Відсутність відповідних дозволів і ліцензій

Запитання для перевірки: «Кому підвітна ця компанія, крім власної совісті?»

Отримання ліцензії – це здороження та ускладнення входу на ринок для компанії. Практика ліцензування саме й прийшла на фінансові ринки передусім із таких умовчан – обмежити коло випадкових людей. Ліцензійній компанії певними виконати роботу по капіталу, мати сертифікованих співробітників і слідувати установленням регулятором правилам роботи. Вони є підставними та мають ділитися регуляторною фінансовою інформацією. Тобто сама ліцензія не є гарантією того, що проєкт якісний, але вона свідчить про те, що засновники принаймні доклали зусиль до її отримання.

В Україні ліцензії видає НКЦПФР, керуючись низкою нормативних актів:

- законом «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» (текст);
- законом «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» (текст);
- порядком видачі, змінення дії та анулювання ліцензії на провадження професійної діяльності на ринках капіталу (текст);
- ліцензійними умовами провадження професійної діяльності на ринках капіталу (текст).

Для прикладу: розмір початкового капіталу компанії з управління активами має становити суму не менше 4 млн грн. Є вимоги щодо сертифікованих спеціалістів у штаті – не менше трьох. Керівник ліцензійної компанії не може одночасно працювати в інших професійних учасниках ринків капіталу; є вимоги щодо програмного забезпечення, а також до розкриття інформації.

Але ліцензія – не папірце. Ми знаємо чимало прикладів фінансових афер, здійснених навіть ліцензійними компаніями. Сумнозвісно відома компанія Берні Медоффа, Bernard L. Madoff Investment Securities LLC, стала тут рекордсменом. Вона отримала ліцензію на ведення фінансової діяльності ще 1960 року, а розкрилася її підрядна схема лише у 2008-му. Тож сам факт наявності ліцензії – не гарантія «квотлістості».

Лазіака. Скам-проєкти можуть показувати фейкові або нерелевантні ліцензії. Особливо це стосується закордонних юрисдикцій. Англійським абелятрам мають солідний вигляд самі по собі, і люди часто не перевіряють їх. Не полінуйтеся дослідити, чи видано документ авторитетним регулятором. Скажімо, американська SEC видає ліцензію Registered Investment Advisor для фінансових консультантів. Недостатньо також побачити скріншот чи pdf-файл ліцензії – вона може бути фейковою чи такою, що втратила чинність. Важливо переконатися, що ліцензія актуальна саме на сайті регулятора, який її видав. НКЦПФР публікує чинний перелік тут.

Ознака 5 і 6. Відсутність фізичного офісу. Відсутність реєстрації у країні залучення інвестицій

Запитання для перевірки: «Де я могу вас знайти?»

«Віртуальний офіс» уже нікого не дивує. Віддалений формат ведення бізнесу начебто підтверджує актуальність такого явища. Однак не плутаймо, коли компанія має адресу для отримання листів поза безпосереднім місцем своєї діяльності та коли взагалі незрозуміло, де фізично є ті люди, яким ми довіряємо гроші. Реєстрація бізнесу на Віргінських островах чи Белізї проста й не потребує значних зусиль. Так само значних зусиль не доведеться витратити й на уникнення відповідальності перед клієнтами.

Лазіака. Аферисти можуть посылитися на досвід неоланків, які також присутні лише віртуально. Однак останні, позиціонуючи себе як фінансові установи без офісів, усе одно мають материнські структури з усіма фізичними атрибутами.

Ознака 7. Відсутня акредитація інвестора

Запитання для перевірки: «Чи не знадато легко приймають мої гроші?»

Ця ознака є найлідиступнішою, тому що використовується скам-проєктами як перевага. Не секрет, що далеко не всі інвестори хотіли б деталувати джерела походження грошей, а можливо, і розкрити свою особу. І тут шахрайські проєкти демонструють максимальну привітність – приймають гроші будь-яким чином, аж до варіанту «готівкою на руки», без жодних підтверджувальних документів.

Однак лише розкриття інформації дозволить інвестувати у правому полі. За українським законодавством, під фінансовий моніторинг потрапляють трансакції на суму понад 400 000 грн.

Інший бік – суто етичний. Компанія може здійснювати кредитування або залучати гроші, які є останніми для людини, жодним чином про це не цікавлячись, чи має клієнт альтернативні ресурси для життя. Це свідчить про бажання заробити, не опікуючись довгостроковим достатком клієнта. Солідна компанія не хоче працювати з «останніми грошиками» або принаймні попередити людину про ризики такого інвестування.

Для цього звичай використовують два механізми:

- **KYC – знай свого клієнта** (англ. know your customer). Верифікація користувача, підтвердження його особи банківським записом персональних даних;
- **AML – протидія відмиванню коштів** (з англ. Anti-Money Laundering). Заходи проти легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом.

Лазіака. Скам-проєкт може робити видимість проходження процедур KYC, анкетиючи клієнта чи формуючи його «кримінографію». Часто єдиним сенсом такої операції є збір інформації, скільки грошей ще можна залучити від людини в майбутньому.

Ознака 8. Приховування права власності

Запитання для перевірки: «Хто є моїм фінальним контрагентом?»

Аналітики Mind наголошують: інвестор має знати бенефіціарів компанії, яка залучає інвестиції, – до безпосередніх фізичних осіб. І немає жодних непереборних обставин, які б виправдовували приховування цієї інформації. Цей принцип максимально повно реалізовано НБУ для українських банків – публічним є доступ до актуальних кілової власників-фізичних, а також архівів даних. Подивитися можна на сайті НБУ.

Можна спробувати заперечити, а чи знаємо ми всіх виробників споживчих товарів? Не знаємо. Але, купуючи товар, ми можемо принаймні спробувати зв'язатися з його виробником, який є фізичною особою. Фонд – це не «об'єкт», у яку скидають гроші, а **регульована структура з чіткою регулююваною порядком діяльності**. Надійний формалізм тут виник не випадково – законодавство вибирав себе весь історичний досвід численних афер і небалогості фінансистів.

Для демонстрації того, який вигляд повинен мати фонд, наведемо приклад iShares Core S&P 500 від BlackRock. Це індексний фонд, який повторює динаміку S&P 500 і не передаєаче активного управління. На сторінці розмочено:

- 44-сторінковий Прспект фонду (pdf);
- короткий опис продукту (pdf);
- факти про фонд (pdf);
- а також багато статистичної, графічної, порівняльної інформації.

Як бачимо, BlackRock дійсно переймається інформаційною відкритістю. Але це результат шаленої конкуренції на ринку інвестиційних продуктів. Вона ж стримує й радикальному зникненню комісій, які становлять лише 0.03%. Порівнявши це з тим, що хочуть отримувати ті, хто пропонує інвестувати вам, а також обсяг та якість інформації про продукт, які вони надають.

Лазіака. Для створення видимості надійності скам-проєкти можуть пропонуати підписати ті чи інші документи. Передусім треба дослідити розділи «правила й обов'язки сторін». Як показує практика, за цими договорами, права на стороні компанії, а обов'язки – на стороні клієнта. А отже, жодної юридичної рівності ці договори не несуть.

Як перевірити компанію?

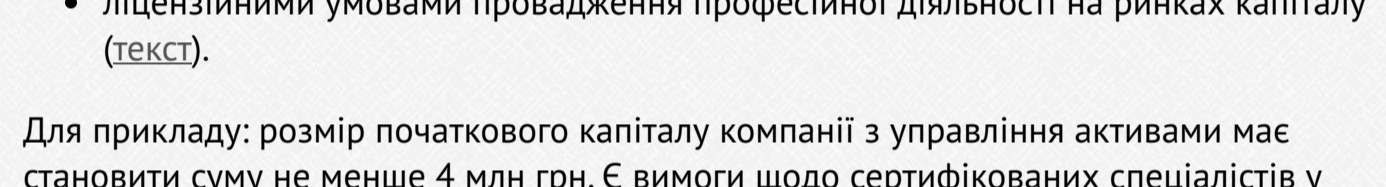
Підсумовуючи, ми радимо оформити чек-лист за наведеними 10 ознаками та використовувати його для оцінки тої чи іншої інвестиційної пропозиції:

- «1» – повністю відповідає ознаці сумнівності;
- «0.5» – відповідає частково (але не до кінця зрозуміла бізнес-модель);
- «0» – не відповідає ознаці сумнівності.

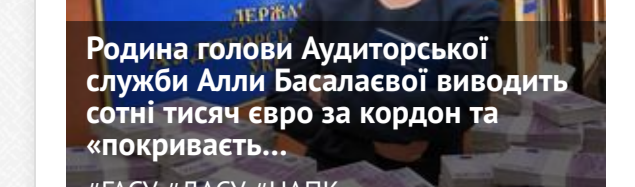
Критерій	Оцінка
Великий % гарантованої дохідності	
Агресивний маркетинг	
Настійлива пропозиція залучення друзів	
Відсутність дозволів і ліцензій	
Відсутність фізичного офісу	
Відсутність реєстрації у країні залучення інвестицій	
Відсутня акредитація інвестора	
Приховування права власності	
Підозрілі або неперевірені біографії менеджерів	
Відсутність підписаних документів	

Сума балів:
Оже, сумарно проєкт може отримати 10 балів. Що вища оцінка, то менш надійним є запропонований варіант для інвестицій. Втім часто й кілька «1» обстоюють, щоб додати до тієї чи іншої пропозиції стороною.

Автор: Олександр Спасьченко

Комментарі: comments powered by Disqus

Останні новини

0655 В ЄС готові підтвердити підтримку України на шляху до ЄС і НАТО

0650 Мобілізація в Києві: на Лісоному масиві перехожі зафіксували примусове затримання чоловіка співробітниками ЦУК ІД

0645 Верховний суд постановив крадіжку з Олега Бахматюка стягнути 1.2 мільярда гривень боргу за кредитом УАБ Банку

0641 Угорщина провадить блокування відкриття першого раунду переговорів про вступ України в ЄС

0634 Поліція показала перші хвилини після масованого улашу по Києву та ретрування поранених

Підписуйтесь на наш канал в Telegram. Оперативно про головне

0627 Пов'язаний із Геннадієм Тинченком: У швейцарському офісі нафтопоребачера Gunvor пробили обманку у справі про корупцію та шахрайство

0624 Іран вперше погодився обговорити раніше закриті аспекти своєї ядерної програми. - Рубіо І

0622 РФ атакує Україну «шахматом»: глава Івано-Франківської ОБВА попереджає про ризик масованого удару

0615 У Дортмунді озброєний чоловік пораняє поліцейського і вилізу з заручками доволі швидко

0612 РФ вбилобас близько 60 «ісламистів» на міській і не може атакувати ними іщода, - радник Мінюборони

0608 Пробику рятувати ІСНХ: у Дніпрі через шпинний постралий удару РФ загинув майор ІСНХ І

0600 Інструмент гібридної війни: як замасковані під культуру осередки «нічних воєнок» просувають інтереси РФ на Заході І

02 червня 2026 г.

2355 На Закарпатті чинився Мухомівський РДД Андрія Ріваха підтримують у продажі фейкових броне від мобілізації І

2349 Метро, підвали і правдолюбці довг стіг: Лише 10% українських квітків повністю відповідають нормам біології І

2344 У Німеччині професійні партії жорстко розкритикували поїздку депутатів AfD на економічний форум у Санкт-Петербурзі І

2339 За головом «Нафтогазу» Філіппа заморозила майже 4 мільйони євро російських коштів І

2335 Екіпаж українського катера точним воєнком знищив «шахер» на підплаті до Одеської області: з'явився відео І

2330 «Війну воюють діди»: командир Федерально розкритикував «культ ухвалителів» серед завсідників стріляти І

2325 У Сенаті США розкритикували Рубіо та адміністрацію Трампа за поבלажки в санкціях проти Росії І

2320 «Мой Аніс виповнилося шість років»: Саакашвілі поділився кадрами з дня народження доньки І

2314 Новий уряд Угорщини зняв вето з мільярдних витрат ЄС за зброю для України І

2309 Суд отримавуває екстериторіальної компанії на 1.3 мільйона гривень за везення авто за підтримання польськими сертифікатами І

Тєги новин

Війна

COVID-19 арестів Росії АнтКОР

Война ВСУ вторгнення

Напад Росії на Україну

Нападени України окулянти окулянти Порошенка Путін Росія

Росіяєв США Україна

Україна ЧП Знищення коронавіруска

Наші опитування

Чи зупините ви, що Дональд Трамп зробить з Україною?

- Так, повністю зможу
- Частково зможу, але не відразу
- Ні, не зможу
- Це залежить від дій інших сторін
- Важко відповісти

Голосувати

Показати результати опитування
Показати всі опитування на сайті